

Гончарук Андрій Миколайович,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту та
адміністрування, Хмельницький
національний університет

Карвацка Наталія Станіславівна,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту та
адміністрування, Хмельницький
національний університет

Карпенко Вадим Олександрович,
здобувач,
Хмельницький національний університет

Шляховий Олександр Олександрович,
здобувач,
Хмельницький національний університет

Гончарук Олена Володимирівна,
здобувач,
Хмельницький національний університет

Goncharuk Andriy,
PhD in Economics, Associate Professor,
Khmelnitskyi National University,
<https://orcid.org/0000-0003-4690-9781>

Karvatska Nataliia,
PhD in Economics, Associate Professor,
Khmelnitskyi National University,
<https://orcid.org/0000-0002-4490-4402>

Karpenko Vadym, Applicant Student,
Khmelnitskyi National University,
<https://orcid.org/0009-0009-6672-8794>

Shliakhovyi Oleksandr, Applicant Student,
Khmelnitskyi National University,
<https://orcid.org/0009-0004-9104-5657>

Goncharuk Olena, Applicant Student,
Khmelnitskyi National University,
<https://orcid.org/0000-0002-6413-3107>

**ВИРОБНИЧА ЛОГІСТИКА ІННОВАЦІЙНО-АКТИВНИХ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ:
АСПЕКТИ ПЛАНУВАННЯ
PRODUCTION LOGISTICS OF INNOVATIVE AND ACTIVE INDUSTRIAL ENTERPRISES:
ASPECTS OF PLANNING**

Гончарук А. М., Карвацка Н. С., Карпенко В. О.,
Шляховий О. О., Гончарук О. В. Виробнича
логістика інноваційно-активних проми-
слових підприємств: аспекти планування.
*Український журнал прикладної економіки та
техніки*. 2023. Том 8. № 2. С. 139 – 146.

Goncharuk A., Karvatska N., Karpenko V.,
Shliakhovyi O., Goncharuk O. Production
logistics of innovative and active industrial
enterprises: aspects of planning. *Ukrainian
Journal of Applied Economics and Technology*.
2023. Volume 8. № 2, pp. 139 – 146.

У дослідженні привернуто увагу до проблематики менеджменту процесів виробничої логістики промислових підприємств, які спеціалізуються на інноваційній діяльності й інноваційному розвитку. Метою статті є удосконалення системи планування аспектів виробничої логістики на інноваційно-активних промислових підприємствах. Узагальнено сутнісне розуміння поняття виробничої логістики як окремого розділу загальної логістики, який належить до управління матеріальними потоками в межах виробничої діяльності: від первинного джерела сировини до кінцевого споживача. Ідентифіковано резерви збільшення обсягів виробництва інноваційної продукції, які базуються на науково обґрунтованій методиці розроблення заходів з їх мобілізації. Визначено напрями зростання обсягів виробництва за рахунок виявлених резервів зниження собівартості продукції інноваційно-активних промислових підприємств. Обґрунтовано напрями вдосконалення виробничої структури інноваційно-активних промислових підприємств. Визначено та надано характеристику основних принципів раціональної організації виробничих процесів, яких треба дотримуватись інноваційно-активним промисловим підприємствам під час планування їхньої виробничої програми.

Ключові слова: промислові підприємства, інноваційна діяльність, виробнича логістика, економічне планування, розвиток підприємств.

The study draws attention to the problems of management of production logistics processes of industrial enterprises, which at the same time specialize in innovative activities and development. The article aims to improve the planning system for aspects of production logistics at creative and active industrial enterprises. The essential understanding of production logistics as a separate section of general logistics, which refers to managing material flows within the limits of production activity: from the primary source of raw materials to the final consumer, is generalized. Reserves for increasing the production volume of innovative products have been identified, which are based on a scientifically based methodology for developing measures for their mobilization. The directions of growth of production volumes due to the identified reserves of reducing the cost of production of innovatively active industrial enterprises have been determined. The recommendations for

© Гончарук Андрій Миколайович, Карвацка Наталія Станіславівна, Карпенко Вадим Олександрович,
Шляховий Олександр Олександрович, Гончарук Олена Володимирівна, 2023

improving the production structure of innovatively active industrial enterprises are substantiated. The main principles of the rational organization of production processes, which should be followed by innovatively active industrial enterprises when planning their production program, are defined and described. It has been proven that innovative and energetic industrial enterprises should focus on increasing the production volume of innovative products and forming the most optimal production program. For this purpose, it is necessary to use such reserves for increasing the volume of production of innovative products, such as improving its quality, reducing costs for the production and sale of products, saving and rational use of funds for the payment of labor and management personnel, implementation of achievements of scientific and technical progress, because of which productivity increases labors.

Keywords: industrial enterprises, innovative activity, production logistics, economic planning, enterprise development.

Вступ

Серед нагальних економічних проблем, які постали перед українською наукою та господарською практикою, чи не найважливіше місце посідає подолання наслідків спаду виробництва та динамічне відновлення відтворювального процесу. Насамперед це стосується підприємств реального сектору національної економіки України, до яких, безумовно, належить промисловість.

По-перше, для багатьох підприємств промисловості через нестачу інвестиційних коштів, необхідних для інноваційної діяльності та техніко-технологічного переозброєння та модернізації, першочергове значення набуває правильна і ефективна побудова виробничої логістики.

По-друге, її достовірне планування відіграє визначну роль під час прийняття широкого діапазону рішень щодо вимірювання координат підприємства у зовнішньому конкурентному середовищі, планування чисельності найманих працівників, обсягу закупівель сировини тощо.

По-третє, володіючи достовірною інформацією у сфері виробничої логістики та наявних резервів, управлінський персонал здатен визначати перспективи маніпулювання ресурсами, які складають організаційно-технологічну базу виробничого процесу, нарощувати ресурсне забезпечення, здійснювати його ефективне використання, а також на загальній більш ефективно управляти процесами виробництва, складування, транспортування й збуту продукції.

Загальну проблематику функціонування та розвитку вітчизняних підприємств промисловості досліджують у своїх публікаціях такі науковці, як В. Куцик, Р. Лупак [2, с. 244-249], А. Дідич [3, с. 248-252], В. Пастухова [6, с. 14-22] та інші.

Водночас на критичній важливості чинника інновацій і сучасних прогресивних технологій як найбільш перспективного в сенсі зміцнення конкурентних позицій і подальшого поступу промислових підприємств у будь-якій економіці світу наголошено у результатах досліджень В. Блонської [1, с. 345-350], В. Борщевського, Т. Васильціва [8, с. 17-22], О. Собкевич [7, с. 144-152] та інших науковців.

Попри інновації та технологічний розвиток, ефективність функціонування підприємств реального сектору національної економіки, до яких безпосередньо належать суб'єкти промисловості, визначається саме на первинній ланці – у сфері виробництва продукції, коли ретельному менеджменту підлягають первинні бізнес-процеси, зокрема виробнича логістика. Ці питання перебувають у фокусі наукових досліджень таких учених, як В. Лук'янова [4, с. 35-39], О. Мороз, Н. Карачина, А. Шияк [5, с. 22-26], М. Куницька-Іляш, Я. Березівський, Н. Наконечна, Л. Іванова [9, с. 1785-1798] та інших.

Водночас на сьогодні бракує результатів наукових досліджень, які б поєднували питання виробничої логістики, інноваційно-технологічної активності та забезпечення системного розвитку підприємств промисловості, особливо в частині ретельного планування відповідних процесів.

Формулювання цілей статті

Метою статті є удосконалення системи планування аспектів виробничої логістики на інноваційно-активних промислових підприємствах.

Виклад основного матеріалу

Як відомо, виробнича логістика є окремим розділом загальної логістики, який належить до управління матеріальними потоками в межах виробничої діяльності: від первинного джерела сировини до кінцевого споживача. Метою менеджменту в цій сфері є оптимізація потоків сировини, матеріалів, напівфабрикатів і готової продукції всередині виробничо-господарської діяльності підприємства. Питання ефективного менеджменту (особливо у частині раціонального планування) у сфері виробничої логістики особливо важливі та актуальні для промислових

підприємств, які спеціалізуються на інноваційній діяльності, оскільки успіхи, досягнуті тут, сприятимуть зниженню інвестиційної та фінансово-ресурсної капіталомісткості як основного виробництва, так і виробництва продукції в межах інноваційно-технологічних проєктів підприємств.

Щоб постійно забезпечувати зростання обсягів виробництва інноваційної продукції, треба шукати невикористані можливості для їх збільшення, тобто резерви зростання. Резерви виявляються на стадіях планування та безпосереднього виробництва продукції і її реалізації. Визначення резервів збільшення обсягів виробництва інноваційної продукції базується на науково обґрунтованій методиці розроблення заходів з їх мобілізації. У процесі виявлення резервів виділяють три етапи: 1) аналітичний (на цьому етапі виявляють і кількісно оцінюють резерви); 2) організаційний (розробляють комплекс інженерно-технічних, організаційних, економічних і соціальних заходів, які мають забезпечити використання виявлених резервів); 3) функціональний (покликаний забезпечити практичну реалізацію заходів і контролю їх виконання).

На основі виявлених недоліків та особливостей формування виробничої програми вітчизняних інноваційно-активних промислових підприємств видається доцільним запропонувати такі резерви збільшення (під час планування) обсягів виробництва та реалізації інноваційної продукції: за рахунок покращення якості продукції (робіт, послуг); за рахунок зниження витрат на виробництво і реалізацію продукції; за рахунок економії і раціонального використання коштів на оплату праці; за рахунок запровадження досягнень науково-технічного прогресу, направлених на підвищення продуктивності праці.

Іншим важливим напрямом пошуку резервів для збільшення обсягів виробництва інноваційної промислової продукції є зниження витрат на її виробництво та реалізацію. Для пошуку й підрахунку резервів зростання обсягів виробництва за рахунок зниження собівартості треба аналізувати звітні дані щодо витрат на виробництво за калькуляціями, користуючись методом порівняння фактичного рівня витрат з прогресивними науково обґрунтованими нормами і нормативами за видами витрат (сировини і матеріалів, паливно-енергетичних ресурсів), нормативами використання виробничих потужностей, обладнання, нормами непрямих матеріальних витрат, капітальних вкладень тощо.

Після розрахунку загальної величини резервів зниження собівартості продукції за всіма калькуляційними статтями необхідно деталізувати резерви збільшення обсягів виробництва шляхом зниження витрат праці за окремими напрямками. Економія затрат живої праці на може бути досягнута за рахунок здійснення таких заходів: підвищення продуктивності праці і зниження трудомісткості; скорочення витрат за понаднормові години роботи, виплат за цілоденні та внутрішньозмінні простой тощо. Підрахунок зростання обсягів виробництва за рахунок виявлених резервів зниження собівартості рекомендується проводити за такими напрямками:

1) здійснення організаційно-технічних заходів. Так можна отримати економію ресурсів протягом 12 місяців з моменту повного впровадження цих заходів;

2) оптимізація чисельності персоналу. Це дозволить забезпечити економію шляхом збільшення продуктивності праці, а отже – збільшення обсягу виробництва з меншою кількістю працівників;

3) зменшення прямих матеріальних витрат.

4) зниження умовно-постійних витрат для забезпечення збільшення обсягів виробництва продукції;

5) підвищення якості продукції.

Підвищення якості продукції впливає не лише на зростання продуктивності праці, але й на темпи й ефективність науково-технічного прогресу, структуру виробництва і функціональний розподіл потужностей.

Ринкові умови господарювання ставлять вимогу активного і широкого використання названих вище чинників у комплексі.

Окрім того, для вітчизняних інноваційно-активних промислових підприємств доцільно запропонувати використовувати таку комплексну систему управління якістю продукції, яка передбачає виконання таких функцій, як прогнозування потреби, технічного рівня і якості продукції; планування підвищення якості продукції; атестація якості продукції; розроблення і поставлення продукції на виробництво; технологічна підготовка виробництва; матеріально-

технологічне забезпечення; підбір, розташування та навчання кадрів; забезпечення стабільного рівня якості продукції; організація зберігання, транспортування, експлуатації, ремонту; стимулювання підвищення якості продукції; контроль за якістю продукції; державний нагляд за дотриманням стандартів якості продукції; правове забезпечення управління якістю продукції.

Збільшення обсягів виробництва продукції на інноваційно-активних промислових підприємствах можна досягнути шляхом збільшення виробничих потужностей. Як економічна категорія виробнича потужність відображає виробничі відносини з метою використання сукупності, що організувалася з найбільш активного виду засобів праці – машин і обладнання для забезпечення максимального випуску продукції. Так, заміна зношеного або модернізація наявного обладнання може значно вплинути на збільшення обсягів виробництва продукції.

Обґрунтування виробничої потужності – найважливіший інструмент планування промислового виробництва. Іншими словами, це потенційна можливість валового випуску промислової продукції у великих обсягах. Під час формування виробничої потужності керівникам підприємств треба враховувати вплив таких чинників, як номенклатура, асортимент, якість продукції, парк основного технологічного обладнання, середній вік обладнання і ефективний річний фонд часу його роботи за встановленого режиму, розмір виробничих площ. Від виробничої потужності залежить рівень задоволення ринкового попиту. Тому виробнича потужність має передбачати гнучкість всіх технологічних операцій, тобто можливість вчасно перебудувати виробничий процес, залежно від рівня конкурентоспроможності продукції, зміни обсягу, номенклатури і асортименту продукції підприємства.

Збільшення обсягів виробництва інноваційної промислової продукції можна досягнути шляхом: 1) запровадження в дію нових основних засобів і виробничих потужностей; 2) поліпшення використання наявних основних засобів і виробничих потужностей. Приріст основних засобів і виробничих потужностей досягається завдяки новому будівництву, а також реконструкції і розширенню наявної матеріально-технічної бази підприємства. Реконструкція і розширення наявної матеріально-технічної бази, будучи джерелом збільшення основних засобів і виробничих потужностей підприємства, одночасно дозволяє краще використовувати наявний у підприємства і виробничий апарат. Вирішальну частину приросту продукції загалом можна одержати з використанням наявних основних засобів і виробничих потужностей, що в кілька разів перевищують щорічно введені нові засоби і потужності.

Одним з найважливіших завдань підвищення ефективності використання капітальних вкладень і основних засобів є своєчасне впровадження в експлуатацію нових основних засобів і виробничих потужностей, швидке їх освоєння. Скорочення термінів впровадження в експлуатацію нових потужностей дозволяє швидше отримувати потрібну продукцію з технічно більш досконалих основних засобів, прискорити її обіговість і тим самим сповільнити настання морального зносу основних засобів підприємства, підвищити його ефективність загалом. Поліпшення використання наявних основних засобів і виробничих потужностей може бути досягнуто завдяки: 1) підвищенню інтенсивності використання виробничих потужностей і основних засобів; 2) підвищенню екстенсивності їх навантаження. Більш інтенсивне використання виробничих потужностей і основних засобів досягається насамперед шляхом технічного вдосконалення останніх. Практика промислових підприємств показує, що тут відбувається процес збільшення одиничної потужності устаткування: у верстатах, машинах і агрегатах зміцнюються найбільш відповідальні деталі і вузли; підвищуються основні параметри виробничих процесів (швидкість, тиск, температура); механізуються й автоматизуються не тільки основні виробничі процеси й операції, але і допоміжні і транспортні операції, що нерідко стримують нормальний перебіг виробництва і використання устаткування; застарілі машини модернізуються і замінюються новими, більш досконалими. Інтенсивність використання виробничих потужностей і основних засобів підвищується також шляхом удосконалення технологічних процесів; організації безперервно-потокowego виробництва на базі оптимальної концентрації виробництва однорідної продукції; вибору сировини, її підготовки до виробництва, відповідно до вимог заданої технології і якості продукції, що випускається; забезпечення рівномірної, ритмічної роботи підприємства, його цехів і виробничих дільниць, проведення сукупності інших заходів, що дозволяють підвищити швидкість оброблення предметів праці і забезпечити збільшення виробництва продукції за одиницю часу, устаткування або на 1 м² виробничої площі.

Отже, інтенсивний шлях використання основних засобів інноваційно-активних промислових підприємств включає технічне їх переозброєння, підвищення темпів відновлення основних засобів. Досвід роботи низки галузей промисловості показує, що швидке технічне переоснащення наявних фабрик і заводів особливо важливе для тих підприємств, де спостерігається більш значний знос основних засобів.

Поліпшення екстенсивного використання основних засобів припускає, з одного боку, збільшення часу роботи діючого устаткування за календарний період (протягом зміни, доби, місяця, кварталу, року) і, з іншого боку, збільшення кількості і питомої ваги діючого устаткування у структурі всього устаткування, наявного на виробничій ланці. Для інноваційно-активних промислових підприємств доцільно запропонувати такі шляхи збільшення часу роботи устаткування:

1) постійна підтримка пропорційності між виробничими потужностями окремих груп устаткування на кожній виробничій дільниці, між цехами підприємства загалом, між окремими виробництвами усередині підприємства;

2) поліпшення догляду за основними засобами, дотримання передбаченої технології виробництва, удосконалення організації виробництва і праці, що сприяє правильній експлуатації устаткування, недопущенню простоїв і аварій, здійсненню своєчасного і якісного ремонту, що скорочує простой устаткування в ремонті й збільшує міжремонтний період;

3) проведення заходів, які підвищують питому вагу основних виробничих операцій у витратах робочого часу, скорочення сезонності в роботі підприємства, підвищення змінності роботи підприємства. У промисловості важливим напрямом поліпшення використання устаткування є підвищення змінності використання устаткування. Вирішуючи завдання підвищення коефіцієнта змінності роботи устаткування, необхідно насамперед мати на увазі, що основне устаткування на підприємстві використовується недостатньо головно через дефіцит якісної робочої сили.

На успішне вирішення проблеми поліпшення використання основних засобів, виробничих потужностей і зростання продуктивності праці значно впливають на обсяги виробництва продукції. Водночас необхідно більше уваги звернути на розвиток спеціалізації виробництва і технічного переозброєння підприємства. Найважливішою умовою підвищення змінності потужності є механізація й автоматизація виробничих процесів, і насамперед у допоміжних виробництвах, тому що це дозволяє перевести людей з важких немеханізованих робіт на кваліфіковані роботи в іншій зміні. Прискорені темпи механізації підйомно-транспортних, вантажно-розвантажувальних і складських робіт є основою для ліквідації наявної диспропорції в рівні механізації основного і допоміжного виробництва, вивільнення значної чисельності допоміжних робітників, забезпечення поповнення основних цехів робочою силою, підвищення коефіцієнта змінності роботи підприємства і розширення виробництва на підприємстві без додаткового залучення робочої сили.

Для інноваційно-активних промислових підприємств важливим резервом підвищення ефективності використання основних засобів і виробничих потужностей, а отже – збільшення обсягів виробництва, є скорочення часу внутрішньозмінних простоїв устаткування. Поліпшення використання основних засобів і виробничих потужностей залежить значною мірою від кваліфікації кадрів, особливо від рівня кваліфікації робітників, які обслуговують машини, механізми, агрегати й інші види виробничого устаткування. Творче і сумлінне ставлення робітників до праці є важливою умовою поліпшення використання виробничих потужностей. Відомо, що від досконалості системи морального і матеріального стимулювання значною мірою залежить рівень використання виробничих потужностей і основних засобів. Аналіз свідчить, що новий економічний механізм, зокрема введення плати за виробничі фонди, перегляд гуртових цін, застосування нового показника для визначення рівня рентабельності, створення на підприємстві заохочувальних фондів сприяють поліпшенню використання основних виробничих засобів, що призводить до збільшення обсягів виробництва продукції.

Будь-який комплекс заходів щодо поліпшення використання виробничих потужностей і основних засобів на інноваційно-активних промислових підприємствах має передбачати забезпечення зростання обсягів виробництва продукції насамперед шляхом більш повного й ефективного використання внутрішньогосподарських резервів, а також машин і устаткування, підвищення коефіцієнта змінності, ліквідації простоїв, скорочення термінів освоєння знову введених у дію потужностей, наступної інтенсифікації виробничих процесів.

Ефективність виробництва значно залежить від раціональності виробничої структури підприємства. Питання вибору і покращення виробничої структури виникають під час будівництва нових, реконструкції або розширенні наявних виробничих площ підприємства, зміні профілю виробництва, переході на випуск нової продукції. Видається доцільним запропонувати такі напрями вдосконалення виробничої структури:

1. Визначення оптимальних розмірів підприємства. Оптимальний розмір підприємства – це такий, який при наявному рівні розвитку техніки і конкретних умовах розташування і зовнішнього середовища забезпечує виробництво і збут продукції з мінімальними витратами.

На розміри промислових підприємств впливають як внутрішньовиробничі, так і зовнішні фактори. Внутрішньовиробничі фактори визначають технічні і організаційні умови роботи підприємства і сприяють підвищенню ефективності його фінансово-господарської діяльності. До них належать характер використовуваної техніки (її продуктивність, потужність), прогресивність технологічного процесу, методи організації виробничого процесу.

Внутрішньовиробничі фактори зумовлюють мінімальний і максимальний розмір підприємства. Мінімальний розмір – це такий розмір підприємства, який забезпечує можливість найбільш повного використання сучасної техніки. Якщо розмір підприємства не дозволяє цього забезпечити, значить він нижчий за мінімально допустимий і будівництво підприємства недоцільне.

Розмір підприємства понад мінімальний розширюється (за незмінної продуктивності техніки) шляхом кількісного збільшення числа однотипних агрегатів, тобто екстенсивним шляхом. Однак на тому чи іншому етапі збільшення підприємства призводить до зниження ефективності виробництва. Оптимальний розмір підприємства перебуває в діапазоні між мінімальним і максимальним. На його розмір, окрім виробничих факторів, впливає також зовнішнє середовище, вивчення якого в умовах ринкових відносин набуває особливого значення, оскільки обсяги виробництва не будуть збільшуватись, якщо не будуть забезпечені відповідні обсяги збуту продукції.

2. Поглиблення спеціалізації основного виробництва. Рівень вдосконалення виробничої структури значною мірою залежить від вибору форми спеціалізації виробничих підрозділів. Ці форми мають відповідати типу і масштабу виробництва і бути єдиними для однакових виробничих умов. Відсутність єдиних принципів у спеціалізації виробничих підрозділів призводить до збоїв у виробництві, до недоліків у видах і об'ємах виконуваних робіт.

На виробничу структуру позитивний вплив має широкий розвиток агрегатної, подетальної і технологічної спеціалізації, що дає можливість впроваджувати новітні досягнення техніки і технології.

3. Розширення кооперації з обслуговування виробництва. Нормальна робота основного виробництва потребує чіткого і безперебійного його обслуговування, забезпечення інструментами, електроенергією і іншими видами послуг. Водночас завданням підприємства є виробництво основної продукції, тому основне виробництво має складати більшу частину підприємства щодо чисельності робітників, виробничої площі тощо.

Для досягнення раціональної організації виробництва продукції інноваційно-активним промисловим підприємствам треба дотримуватись низки принципів, головними з яких є: диференціація, концентрація і інтеграція, спеціалізація, пропорційність, безперервність, ритмічність, прямоточність, автоматичність.

Диференціація передбачає розподіл виробничого процесу на окремі технологічні процеси, операції, прийоми. У результаті спеціалізації за кожним виробничим підрозділом (цехом, робочим місцем) закріплені номенклатура продукції або виконання однорідних робіт для виробництва різної продукції. Рівень спеціалізації залежить від масштабів випуску однойменної продукції і її трудомісткості. Рівень спеціалізації робочого місця визначається кількістю деталооперацій, які виконуються на робочому місці. Пропорційність потребує відповідності виробництва у одиницю часу всіх виробничих підрозділів – основних, допоміжних і обслуговувальних цехів. Це забезпечує безперебійний хід виробництва, найбільш повне використання виробничої потужності підприємства.

Дотримання процесу ритмічності дозволяє забезпечити випуск продукції у рівні проміжки часу. Ритмічність випуску забезпечується високою технологічною дисципліною, раціональною організацією робочих місць, надійною роботою обладнання. Автоматичність

означає автоматизацію виробничих процесів, що забезпечує збільшення обсягів виробництва продукції, скорочення витрат живої праці. Ступінь автоматизації визначається відношенням трудомісткості робіт, які виконуються автоматизованим способом, і загальної трудомісткості робіт. Правильне використання перелічених принципів забезпечить інноваційно-активним промисловим підприємствам скорочення проходження виробничого процесу і підвищення його ефективності. Резерви підвищення продуктивності виробництва можна об'єднати за групами: резерви економії витрат знарядь праці; резерви економії витрат предметів праці, тобто матеріальних затрат; резерви підвищення віддачі живої праці (економії затрат праці).

Для покращення виробничої діяльності інноваційно-активних промислових підприємств, тобто для збільшення обсягів виробництва продукції, рекомендовано керуватись такими принципами, як спеціалізація, пропорційність, паралельність, прямоочність, безперервність, ритмічність, гнучкість (табл. 1).

Таблиця 1. Основні принципи раціональної організації виробничих процесів, яких треба дотримуватись інноваційно-активним промисловим підприємствам

Принцип	Зміст	Характер ефективності
Спеціалізації	Звуження номенклатури продукції; обмеження різновидів виробничих процесів, виконуваних на підприємстві, у цеху, на робочому місці	Поліпшення використання основних фондів, зниження собівартості і підвищення якості продукції, створення умов для автоматизації виробництва
Пропорційності	Дотримання певних пропорцій між суміжними дільницями з виготовлення однієї і тієї ж продукції, а також між підрозділами, які виконують основні допоміжні і обслуговувальні процеси	Забезпечення безперебійної роботи всіх виробничих ланок підприємства. Виготовлення підрозділами основного виробництва продукції в асортименті і в терміни, що забезпечують комплектний її випуск і ритмічність виробництва
Паралельності	Одночасне, паралельне виконання окремих операцій і процесів з виготовлення продукції	Досягнення рівномірного завантаження всіх виробничих цехів і дільниць; скорочення тривалості виробничого циклу
Прямоочності	Забезпечення найкоротшого шляху деталей і складських одиниць на всіх стадіях і операціях виробничого процесу	Відсутність зустрічних і поворотних рухів об'єктів виробництва на дільниці, у цеху, на підприємстві. Економія витрат на міжопераційне переміщення виробів. Скорочення тривалості виробничого циклу
Безперервності	Безперервність руху предметів праці без пролежування і очікування оброблення, а також безперервність роботи робітників і устаткування	Раціональне використання устаткування і виробничих площ. Усунення непродуктивних затрат засобів і робочого часу, підвищення продуктивності праці
Ритмічності	Виготовлення на кожному робочому місці, дільниці, у цеху однакової або щораз більшої кількості продукції через рівні проміжки часу	Повніше використання виробничої потужності підприємства, планомірний випуск продукції
Гнучкості	Мобільний перехід на випуск продукції	Скорочення часу витрат на переналадження устаткування під час випуску виробів широкої номенклатури

Дотримання цих принципів організації виробництва забезпечить найраціональніше використання трудових, матеріальних і фінансових ресурсів, зниження собівартості продукції, поліпшення її якості, підвищення прибутку і рентабельності.

Висновки та перспективи подальших розвідок

Виробнича логістика як процес управління матеріальними та інформаційними потоками зі складу матеріальних ресурсів і до складу готової продукції має ретельно плануватися. Водночас інноваційно-активним промисловим підприємствам треба орієнтуватись на нарощення обсягів виробництва інноваційної продукції та формування найбільш оптимальної виробничої програми. Для цього необхідно використати такі резерви для збільшення обсягів виробництва інноваційної продукції, як покращення її якості, зниження витрат на виробництво і реалізацію продукції, економія і раціональне використання коштів на оплату праці робітників та управлінського персоналу, впровадження досягнень науково-технічного прогресу, у результаті чого зростає продуктивність праці.

Збільшення обсягів виробництва продукції на вітчизняних інноваційно-активних промислових підприємствах можна досягнути шляхом збільшення виробничих потужностей, чому слугують: 1) модернізація основних засобів і виробничих потужностей; 2) поліпшення використання наявної матеріально-технічної і техніко-технологічної бази. Для покращення виробничої діяльності, тобто для збільшення обсягів виробництва продукції, інноваційно-активним вітчизняним промисловим підприємствам доцільно керуватись такими принципами,

як спеціалізація, пропорційність, паралельність, прямоточність, безперервність, ритмічність, гнучкість.

Подальші наукові дослідження у цьому напрямі стосуються вдосконалення методики проведення інтегрального аналізу якості та ефективності управління виробничою логістикою на інноваційно-активних промислових підприємствах.

Література

1. Блонська В.І., Лупак Р.Л. Конкурентоспроможність підприємства – основний чинник розвитку конкурентоспроможної економіки. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2006. Вип. 16 (1). С. 345-350.
2. Куцик В.І., Лупак Р.Л. Моделювання конкурентних позицій підприємств реального сектора економіки на внутрішньому ринку. *Бізнес Інформ*. 2017. № 12 (479). С. 244-249.
3. Лупак Р.Л., Дідич А.М. Економічні основи забезпечення конкурентоспроможності підприємства в умовах ринкових відносин. *Науковий вісник ЛТЕУ України*. 2017. Вип. 20.6. С. 248-252.
4. Лук'янова В.В. Оцінка ефективності підприємства і підприємництва. *Вісник ДонНУЕТ*. 2005. № 4 (28). С. 35-39.
5. Мороз О.В., Карачина Н. П., Шиян А.А. Концепція економічної безпеки сучасного підприємства: монографія. Вінниця: ВНТУ, 2011. 241 с.
6. Пастухова В.В. Стратегічне управління підприємством: філософія, політика, ефективність: монографія. Київ: КНТЕУ, 2002. 302 с.
7. Собкевич О.В. Зміцнення економічної безпеки держави на засадах відбудови інноваційного потенціалу індустріального комплексу сходу України. *Регіональна економіка*. 2015. Вип. 2. С. 144-152.
8. Борщевський В.В., Васильців Т.Г. Стратегічні пріоритети та механізми інноваційного розвитку сільських територій Західного регіону України: монографія Львів : Аверс, 2014. 176 с.
9. Lupak R., Kuniyska-Iliash M., Berezivskiy Y., Nakonechna N., Ivanova L., Vasylytsiv T. Information and analytical support system of enterprise competitiveness management. *Accounting*. 2021. no. 7 (7). pp. 1785-1798.

References

1. Blonska, V.I., Lupak, R.L. (2006). «Enterprise competitiveness is the main factor in the development of a competitive economy». *Naukovyy visnyk NLTU Ukrainy*. Issue. 16 (1), pp. 345-350.
2. Kutsyk, V I., Lupak, R.L. (2017). «Modeling of competitive positions of enterprises of the real sector of the economy in the domestic market». *Business Inform*. № 12 (479), pp. 244-249.
3. Lupak, R.L., Didych, A.M. (2017). «Economic bases of ensuring the competitiveness of the enterprise in market relations». *Naukovyy visnyk LTEU Ukrainy*. Vol. 20.6, pp. 248-252.
4. Lukyanova, V.V. (2005). «Evaluation of the effectiveness of the enterprise and entrepreneurship». *Visnyk DonNUET*. Vol. 4 (28), pp. 35-39.
5. Moroz, O.V. Karachyna, N.P., Shuyan, A.A. (2011). *Kontseptsiia ekonomichnoi bezpeky suchasnoho pidpriumstva*. [The concept of economic security of a modern enterprise]. Vinnitsa. Ukraine.
6. Pastukhova, V.V. (2002). *Stratehichne upravlinnia pidpriumstvom: filozofia, polityka, efektyvnist'*. [Strategic enterprise management: philosophy, policy, efficiency]. Kyiv. Ukraine.
7. Sobkevych, O.V. (2015). «Strengthening the economic security of the state on the basis of rebuilding the innovation potential of the industrial complex of eastern Ukraine». *Rehional'na ekonomika*. Vol. 2, pp. 144-152.
8. Borshchevskii, V.V., Vasylytsiv, T. G. (2014). *Stratehichni priorytety ta mekhanizmy innovatsijnoho rozvytku sil's'kykh terytorij Zakhidnoho rehionu Ukrainy*. [Strategic priorities and mechanisms of innovative development of rural areas of the Western region of Ukraine]. Lviv. Ukraine.
9. Lupak, R., Kuniyska-Iliash, M., Berezivskiy, Y., Nakonechna, N., Ivanova, L., Vasylytsiv, T. (2021). «Information and analytical support system of enterprise competitiveness management». *Accounting*. № 7 (7). pp. 1785-1798.

Стаття надійшла до редакції 25.02.2023 р.